

İYİ Parti üzerinden siyaset mühendisliği mi yapılıyor?

Yazar: Mehmet Gün / 16 Nisan 2024, Salı / Oda: Siyaset

“Siyasi Partiler Kanunu, siyaset dünyasının yargı vasıtasıyla düzenlenmesine izin ve imkân veriyor. Dolayısı ile, Koray Aydın’ın tweetinde dediği gibi Bahçeli muhaliflerinin MHP’den ayrılması ve bilahare İYİ partiyi kurlmaları yargı vasıtası ile bir siyaset mühendisliğinin eseri olabilir. Bu ihtimal ise Prof. Bilge Yılmaz’ın “şâbeli para ilişkileri” dediği, Levent Gültekin’in ima ettiği komploların gerçek olma ihtimalini güçlendirir.”

Muhalefete muhalefet politikası benimseyen İYİ Partinin 31 Mart yerel seçimlerini kaybetmesi üzerine Meral Akşener’in genel başkanlıktan istifa etmesi üzerine çıkan tartışmalar bir kısım komploların gerçek olabileceğini düşündürüyor.

Gazeteci **Murat Yetkin**, Cumhurbaşkanlığı Akşener’in İYİ Partinin başında kalmasını istediğini; UNS Haber Medya Genel Koordinatörü **Osman Ünsal**, Mustafa Destici’ye dayanarak bunun sebebinin Akşener’in yeni anayasaya destek sözü vermesi olduğunu yazdı.

11 Nisan günü X’te uzun **bir tweet yayınlayan** Koray Aydın, 27 Nisan’da seçimli olağanüstü kurultay kararını iptal ettirme çabaları olduğundan bahsederek, kurultay kararından dönülmesinin İYİ Partiyi siyasi intihara sürükleyeceğini söyledi.

Yargı darbesi, gizli anlaşma...

2016’da Milliyetçi Hareket Partisi’nde (MHP) Devlet Bahçeli’yi devirme çabalarının Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin tartışmalı ihtiyati **tedbir ve iptal kararları** ile önlenmesi üzerine Akşener’in de dahil olduğu parti içi muhalefet, İYİ Parti’yi 25 Ekim 2017’de kurdu. Böylelikle 2023 seçimlerinde yüzde 20 civarında oy alan milliyetçi kesim en az 3 siyasi partiye ve Sinan Oğan da sayılırsa dört kola bölündü; MHP ve İYİ Parti aynı tabana hitap eden iki zıt koalisyon ortağı haline getirildi. Böylece milliyetçiler kolayca yönetilebilecekleri şekilde düzenlenmiş oldu.

Koray Aydın, tweetinde bu süreç hakkında “toplantı için yeter sayının 3 katını aşan hatta salt çoğunluktan bile fazla imza toplanmasına rağmen” 2016 yılında yapılan MHP olağanüstü kurultayı “iktidarın açık müdahalesi ve garabet bir yargı darbesiyle engellenmişti” demekte.

Politikayol’un 9 Nisan **tarifli haberine göre** İYİ Parti’nin eski genel sekreteri Aytun Çıray; “Recep Tayyip Erdoğan’ın Akşener yoluyla Millet İttifakı’na sızdığını; gizli bir müzakerede bulunduğu Akşener ile Türkiye siyasetini şekillendirdiklerini analiz ettiğini” söyledi. “Meral Akşener, Recep Tayyip Erdoğan ile

dirsek temasındaydı ve 6'lı masadan planlı olarak kalktı. Zamanla elimizdeki bilgi ve belgeler artacaktır” diyerek ileride haklı çıkacağını ima eden Çıray'ın beyanları Osman Ünsal'ın Mustafa Destici'den aktardıklarını teyit eder mahiyette.

Aytun Çıray şaibeli para ilişkileri hakkında ne biliyor?

Bu durumda Çıray'ın Akşener'in Altılı Masa'dan kalkma olayının fevri değil Erdoğan ile arasındaki gizli bir anlaşma sonucu sahnelenen bir hareket olduğu iddiasına hak verilebilir. Çünkü bu ihtimal, Akşener'in 6'lı Masa ilk kurulduğu andan itibaren isminde değilse bile kazanacak adayın niteliklerini belirlemekte neden ısrar etmemiş olduğunu, “kazanacak aday” gerekçesi ile son anda masadan kalktığı halde kazanamayacak adaya neden “evet” demiş olduğunu biraz daha iyi açıklayabilir.

Ancak yapılmış olduğu kabul edildiği takdirde bu gizli anlaşmanın daha 6'lı Masa kurulmadan önceki bir tarihte yapılmış olması; eğer anayasa değişikliğine destek sözü de verilmiş ise bütün bunların karşılığında Akşener'in oldukça önemli bir bedel almış olması gerekir. Böyle bir komplo teorisi üretildiği takdirde sorulması zorunlu soruların muhtemel cevapları “zaten en başında, İYİ partiyi Erdoğan kurduymuştu” demeye kadar gidebilir. Dolayısıyla salt bu ihtimalden dolayı Ayton Çıray'ın söylediklerinden daha fazlasını bildiği ve bildiklerinin bir kısmının da “şaibeli para ilişkileri”ne ilişkin olduğu kestirilebilir.

Şaibeli para ilişkileri

İYİ Parti'deki kötüye gidişten Akşener'i ana sorumlu tutan Prof. Bilge Yılmaz; yerel seçimlerin kaybedilmesinde üç temel nedenden birincisini “bizzat parti liderliğinin ortaya attığı şaibeli para ilişkileri konusunun tatmin edici bir süreç işletilerek açıklığa kavuşturulmaması” olarak belirtiyor. Prof. Yılmaz; diğer iki sebebi ise milletvekili listelerinde açıklanmayan, şeffaf olmayan tercihler yapılması ve taban AKP'den şikayetçi olduğu halde AKP'nin hak ettiği şekilde daha sert eleştirilmemesi olduğunu söylüyor.

Şeffaflık kültürü hâkim olan bir kültürde önemli başarılar elde etmiş olan Prof. Yılmaz'ın özenle seçerek kullandığı “şaibeli para ilişkileri” tabiri, üzerinde dikkatle durulmayı gerektiriyor. Çünkü Türkiye'de siyasete gayrimişru ve illegal finansmanın hâkim olduğu genel olarak kabul edilen bir olgudur. İşte, gerçeklerin komplo teorilerinden ayırt edilemediği bu ortamda siyasi partilerde şeffaf olmayan her türlü finansmanın ve hatta tamamen kuyruklu bir yalandan ibaret olan söylentilerin bile “şaibeli para kaynakları” olarak kabul edilmesi gerekir.

Nitekim **Gazeteci Levent Gültekin** kendisine iletilen bir e-postada Akşener'in Cumhur İttifakına yakın bir kişiden “Kemal Kılıçdaroğlu'nun adaylığını organize etsin, ya da engellemesin diye 100 milyon dolar aldığı iddiası” olduğunu iddia etmiş; “Meral Akşener'e masadan kalktığı 2 Mart'ta, şifreli bir hesaptan gönderilen (...) mailde ‘Meral Hanım lütfen Kemal Bey'in adaylığı ile ilgili kurduğunuz oyunu bozun. Aksi takdirde (...) den aldığınız 100 milyon doların ses kaydını yayınlayacağım” dendiğini ileri sürmüştü. İYİ Parti bu iddiayı kesin olarak yalanlamış, hatta Levent Gültekin'den şikayetçi olmuş; fakat kamuoyunu uzunca bir süre meşgul eden iddia tam olarak aydınlatılmamıştı.

Komplo teorileri mi, gerçekler mi?

Şeffaflık ve hesapverirlik yerine gizliliğin ve keyfililiğin hâkim olduğu, doğru ve sağlıklı bilgiye erişmenin neredeyse imkânsız olduğu ülkemizde gerçeği ortaya çıkarmak o kadar zor ki; ya komplo teorileri gerçeklerin yerine geçiyor ya da gerçekler komplo teorilerinden daha beter.

Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Destici'nin Akşener'in yeni anayasaya destek sözü verdiğiğine dair sözleri Çıray'ın sözünü ettiği gizli anlaşmanın varlığına emaredir. Hukukta emare, bir hususu ispat eden bir delil değil, o yönde kuvvetli kanaat oluşturan büyük bir ihtimalle araştırıldığında delilin de bulunacağına dair bir kanaat oluşturma aracıdır.

Bu emareye dayanarak Levent Gültekin'in sözünü ettiği 100 milyon dolar verilmesi sözünü Prof. Yılmaz'ın “şaibeli para ilişkileri” tabiri ile bağlayarak mantıklı ve gerçek olma ihtimali yüksek bir komplo teorisi oluşturmak mümkündür. Yeni bir parti kurup, yeterli sayıda il ve ilçe teşkilatlarını oluşturarak genel seçimlere katılma hakkı kazandırmanın ve varlığını sürdürmenin devasa maliyeti ise böyle bir komplo teorisinin gerçek olma ihtimalini güçlendirici mahiyettedir.

Yeni bir parti kurmanın ağır maliyeti

Siyasi Partiler Kanunu'nun 36'ncı maddesine göre siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi için oy verme gününden en az altı ay evvel illerin en az yarısında teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olmaları şarttır. Herhangi bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir.

25 Ekim 2017 tarihinde kurulan İYİ Parti'nin seçime katılabilmek için Türkiye'de 81 ilin en az 41'inde ve 922 ilçenin tahminen 156'sında teşkilat kurmuş olma şartını 4 aylık bir süre içinde 26 Şubat tarihinde gerçekleştirdiği [anlaşıyor](#).

Bunun için bütün bu illerde ve ilçelerde binalar bulunmuş ve kiralanmış, döşenmiş, bilgi ve iletişim sistemleri kurulmuş, idari kadrolar istihdam edilmiş, yüzlerce toplantı, seyahatler ve konaklama yapılmış, temsil (yeme içme ve sair) harcamalar yapılmış olması gerekiyor. Bunları sıfırdan gerçekleştirmek de giderlerini karşılamak da oldukça zor. Ankara Merkez'de bir binanın çıplak kiralanması bile yıllık 250,000 dolar civarı kira ödemeyi gerektirir.

Anayasa Mahkemesinin 2017 yılına ilişkin mali denetim kararlarına göre, MHP emsal alınarak İYİ Partinin bütçesinin 12 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilebilir. Bu büyüklükte bir bütçenin, kaynaklarının bilinmediği bir durum, hem “şaibeli para ilişkileri” ibaresinin ifade ettiği anlamın hem de Levent Gültekin'in milyonlarca dolar verilmiş olabileceği imasının komplo teorileri olmayıp gerçek olma ihtimalini güçlendiriyor.

Siyasi partiler parayı nereden buluyorlar?

Giderleri milyonlarca dolar tutan siyasi partilerin gelirleri, temelde, hazine yardımı ve bağışlardan ibarettir. Üyelik aidatlarının Türkiye’de ihmal edilebilir seviyelerde olduğu genel kabul gören bir gerçekliktir.

Bir gerçek veya tüzel kişinin bir partiye yapabileceği bağışın üst limiti, Gelecek Partisi’nin web sitesinde açıklandığına göre 2024 yılı için 351.134,32 TL; yani Nisan 2024 kuruyla yaklaşık 10,800 dolardır.

Dolayısıyla, özellikle hazine yardımı almayan bir siyasi partinin yasal limitleri aşan bağışlara, gayrimeşru veya kanuna uysuz finans kaynaklarına yönelmesi ve kayıt dışılığa kayması kaçınılmazdır.

Aynı katkılar bağış değil mi?

Diğer bir sorun ise, gerçek ve tüzel kişilerin aynı bağışlarının ve sair katkılarının kayıt altına alınması ve bağış yasakları kapsamında değerlendirilmesi hususundadır. Bu tür aynı bağış ve katkılar siyasi partilerin kararlarını etkileyeceği açıktır.

Siyasi partilere ya bedelsiz ya da göstermelik bedellerle sağlanan bina, araç, cihazlar, mobilya ve benzeri aynı kaynakların ayrı bir envanteri tutulmamakta, rayiç değerleri tespit edilmemekte ve maddi değeri rahatlıkla bağış limitini aşan bu tür aynı bağışlar dolaylı yollardan bağış yasağını delmektedir.

Bunun en açık örneği Cem Uzan’ın, kurucusu olduğu Genç Parti ile mali ilişkisidir. Büyük bir servete sahip olan, “kendi parasıyla kendisine parti kurdu” diye bilinen Uzan’ın Genç Parti’nin faaliyetlerinin tek finansörü olduğu apaçık bellidir. Seçim kampanyaları sırasında sağladığı mali desteğin Siyasi Partiler yasasına uyarlı olmadığı ya da kanundaki kısıtların dolanarak aşılmış olduğu kolayca ortaya çıkarılabilir.

Kara kutu siyasi partiler

Siyasi partiler için öngörülen kayıt ve denetim düzeninin, kanuna aykırılıkları – bunlar kolayca işlenebilmesine rağmen – ortaya çıkarmakta oldukça aciz olduğu rahatlıkla söylenebilir. Siyasi parti faaliyetleri, giderleri ve kaynakları şeffaf değildir. Seçimlere girme yeterliğini sağlayan siyasi partiler, faaliyetlerinin envanterini tutmak zorunda olmadıkları gibi kaydını tutmak zorunda oldukları giderlerini ve gelirlerini kamuoyuna açıklamak zorunda değillerdir. Sonuçta bütün faaliyetleri kamuoyunun gözü önünde ve şeffaf olması gereken siyasi partiler ne faaliyetlerini ne bunları sürdürmek için yaptıkları giderleri ne de nereden ve nasıl gelir elde ettiklerini kamuoyuna açıklamamaktadır.

Nitekim 13 Nisan 2024 tarihinde incelenen web sitelerindeki bilgilere göre AK Parti, CHP, MHP, İYİ Parti, DEVA ve Gelecek partilerinin hiçbiri faaliyetlerinin envanterini ya da bütçelerine, gelirlerine ve giderlerine ve bunların nasıl karşılandığına dair bilgileri yayınlamamışlardır.

Öte yandan Anayasa Mahkemesinin siyasi partiler üzerindeki mali denetimi de şeffaflığı sağlamaya yeterli değildir. Anayasa Mahkemesi hem 4-5 yıl gecikmeli olarak denetim yapmakta hem de sadece kayıtların kanunlara uygunluğunu denetlemektedir.

İşte tam da bu sebeplerle, bu bilgiler açıklanmadığı ve etkin olarak denetlenmediği için, 31 Mart 2024’teki yerel seçimlere etkin bir denetim yapılsa çoğunluğu seçime giremeyecek olan tabela partileri dahil 36 siyasi parti girdi; çarşaf gibi seçmen oy pusulaları ortaya çıktı.

Oldukça zayıf hukuki düzenlemelerin ortaya çıkardığı keyfi durum, bir yandan kayıt dışı siyasi faaliyeti, şaibeli para ilişkilerini ve muvazaalı belge üretimini cezbederken diğer yandan Levent Gültekin’in im ettiği gibi milyonlarca dolar tutarındaki şaibeli para ilişkilerinin gerçek olabileceği algısını güçlendiriyor.

Ketum ve keyfi siyasetçi zümresi

Hukukun üstünlüğü ve kalıcı refah artışı için şeffaflık ve hesapverirlik en önde gelen toplumsal değerlerdendir. Bunu en başta halkı ve devleti yönetmeye talip olan siyasetçilerin gerçekleştirmesi şarttır. Fakat, ülkemizde siyasetçilerin faaliyetlerine, davranışlarına, giderlerine ve gelirlerine ketum bir karanlık perdesi ve keyfilik hakimdir.

Siyasetçilerin rüşvet ve yolsuzluğa bulaşmalarını kesin olarak önleyen, herkesten daha sıkı şeffaf ve hesapverir olmalarını sağlayan davranış kurallarına tabi olmaları gerekir. Ancak milletvekillerinin, cumhurbaşkanının ve atadığı bakanların, siyasi parti genel başkanları, merkez yönetim kurulları üyeleri ile yargı ve üst düzey kamu görevlilerinin davranışlarını düzenleyen, kamuoyunun hesap sormasına izin ve imkân verecek şekilde şeffaflığı sağlayan kurallar, maalesef, ülkemizde hiç yoktur.

Avrupa Konseyi bünyesindeki, resmen üyesi olduğumuz Yolsuzluğa Karşı Ülkeler Grubu’nun (GRECO) verdikleri anda kamuoyuna açıklanmasını tavsiye ettiği mal beyanları bile 5 yılda bir verilmekte ve kamuoyundan gizli tutulmaktadır.

Ekonomide kayıt dışılığın yüksek seviyelerde olması, yürütmenin bir uzantısı haline gelen, oluşumu ve işlevleri kısıtlanmış yargının siyasetin genel olarak beslediği rant, yolsuzluk ve rüşveti etkin olarak önleyemez olması, siyaseti illegal finansman yollarına çekmiş ve siyasi partilerde illegal kaynakları toplayarak yöneten bir kısım mutemet kimselerin oluşmasına neden olmuştur.

İşte bu şartlarda siyaset kurumu ve işlevi, halk için kritik önemdeki yönetme, sorunları çözme ve geliştirme işlevinden uzaklaşmış; türlü yöntemlerle halkın iradesinin siyasi ihtiraslar yönünde çelinmesi çabasına dönüşmüştür.

Dürüst, etik ve liyakatli siyaset mümkün ve şar

İşte, şeffaf ve hesapverir olmayan bu şartlar nedeniyle açık ve şeffaf olmayan ilişkiler içine girmek istemeyen liyakatli siyasete girmekten kaçınmakta; siyaset sahnesi oligarşik siyasi liderlerin buldukları, ikna edebildikleri ile sınırlı kalmaktadır.

Öte yandan komplo teorileri ile gerçekler birbirinin içine geçmekte, siyasi partilere, liderlerine ve genel olarak siyasete ve ülke sorunlarını çözme yeteneğine itimat erimektedir.

Türkiye'nin oligarşik siyasi partiler sorununu çözmek, etik ve dürüst siyasetin hâkim olmasını sağlamak için yapılması gerekenler çok fazla değildir:

1. En başta yargı oluşumunda ve işlevlerinde tam bağımsız, etkin çalışır ve kaliteli hizmet üretir hale getirilmeli; soruşturma izin şartları ve dokunulmazlıklar hukukun üstünlüğünden ödün vermeksizin yeniden düzenlenmelidir;
2. Aynı zamanda siyasi partilerin faaliyetleri ile giderleri ve gelirlerinin envanterini tutarak düzenli olarak kamuoyuna açıklamaları, bütün siyasetçilerin uymak zorunda olduğu davranış kuralları oluşturup uyulmasını sağlamak ve böylelikle siyaset alanını şeffaf ve hesapverir hale getirmek şarttır.
3. Öte yandan siyasi partilerle ilgili her türlü davanın dernek davalarına bakan asliye hukuk mahkemelerinden alınarak Anayasa Mahkemesine verilmesi, siyasi parti mali denetiminden önce etkin işleyen bir özetleme mekanizması kurulması, bütün bilgilerin kamuoyu ile paylaşılması ve Anayasa mahkemesi denetiminin ilgili yılın sonundan itibaren kısa bir süre içinde sonlandırılması sağlanmalıdır.

Okuyucuya ek not:

İlk bakışta bile bir siyasi partinin genel kurulunu iptal davasına bakma yetkisinin alelade dernek davalarına bakan, tek kişilik hakimini HSK'nın atadığı, coğrafi teminatı olmamasının yanında tecrübe ve yetkinlikleri sınırlı olan asliye hukuk mahkemesinde değil Anayasa mahkemesinde olması gerektiği görülebilir.

Ancak, temelde siyaseti yargı vasıtasıyla düzenlemek isteyen vesayet nizamında hazırlanan 2820 sayılı Siyasi Partiler yasasının 31'inci maddesi gereğince Merkezi Ankara'da olmak zorunda olan siyasi partiler hakkında "Dernekler Kanunu (...) hükümleri siyasi partilerin her kademede kongreleri için de uygulanır" diyen 29'uncu maddesi siyasi partilerin olağan ve olağanüstü genel kurullarının iptali davasında Ankara Asliye Hukuk Mahkemesini yetkili kılıyor.

Kısaca söylemek gerekirse Siyasi Partiler Kanunu, siyaset dünyasının yargı vasıtasıyla düzenlenmesine izin ve imkân veriyor. Dolayısı ile, Koray Aydın'ın tweetinde dediği gibi Bahçeli muhaliflerinin MHP'den ayrılması ve bilahare İYİ partiyi kurmaları yargı vasıtası ile bir siyaset mühendisliğinin eseri olabilir.

Bu ihtimal ise Prof. Bilge Yılmaz'ın "şâibeli para ilişkileri" dediği, Levent Gültekin'in ima ettiği komplo teorilerinin gerçek olma ihtimalini güçlendirir.